

رشد و یادگیری حرکتی - ورزشی - تابستان ۱۳۹۳
دوره ۶، شماره ۲، ص: ۱۶۱-۱۸۲
تاریخ دریافت: ۲۳ / ۱۱ / ۹۱
تاریخ پذیرش: ۱۷ / ۰۲ / ۹۲

بررسی اسنادهای علمی ورزشکاران نخبه و زیر نخبه ورزشکاران مرد ورزش‌های انفرادی (از دیدگاه ورزشکاران و مربیان)

۱. امیر عباس قلی‌پور - ۲. مهدی شهبازی^۱ - ۳. فضل اله باقرزاده
۱. کارشناس ارشد دانشگاه تهران، ۲. استادیار دانشگاه تهران، ۳. دانشیار دانشگاه تهران

چکیده

نظریه اسناد یکی از نظریه‌های پویای روانشناسی است که به تبیین و تشریح ادراک افراد از وقایع می‌پردازد. هدف از پژوهش حاضر بررسی اسنادهای موفقیت و شکست ورزشکاران و مربیان بود. جامعه مورد بررسی ورزشکاران و مربیان تیم‌های ملی (نخبه) و ورزشکاران و مربیان تیم‌های باشگاهی (زیر نخبه) در رشته‌های شنا، بدمینتون، کاراته، تکواندو، تنیس روی میز و کشتی بودند. از این میان ۱۲۰ ورزشکار مرد و ۱۲ مربی به روش نمونه‌گیری در دسترس و به صورت مرحله‌ای انتخاب شدند که با استفاده از پرسشنامه سبک‌های اسنادی (ASQ) اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها به وسیله آزمون تحلیل واریانس چندمتغیره و در سطح معناداری ($P < 0/05$) صورت پذیرفت. یافته‌ها نشان داد که ورزشکاران نخبه، اسنادهای ناپایدارتر و اختصاصی‌تری در مواجهه با شرایط شکست از خود بیان کردند و در مقابل، ورزشکاران زیر نخبه، اسنادهای پایدارتر و کلی‌تری را در موقعیت‌های شکست بیان نمودند ($P \leq 0/0001$). همچنین مربیان ورزشکاران نخبه در بعد موفقیت، اسنادی پایدارتر و اختصاصی‌تر از مربیان ورزشکاران زیر نخبه بیان کردند ($P \leq 0/0001$). نتیجه اینکه اسنادهای علمی ورزشکاران (نخبه و زیرنخبه) و مربیان ورزشکاران (نخبه و زیر نخبه) برتری را به نفع ورزشکاران و مربیان نخبه بیان کرد، چرا که ورزشکاران نخبه بیشتر علل موفقیت را درونی، پایدار و کلی بیان کرده‌اند. همچنین ورزشکاران و مربیان اسنادهای متفاوتی در شرایط یکسان از خود بیان کردند. پیشنهاد می‌شود که مربیان، ورزشکاران خود را بر تلاش بیشتر بر بروز تمام توانایی‌ها در مسابقات تشویق و ترغیب کنند.

واژه‌های کلیدی

سبک‌های اسنادی، شکست، مربیان، موفقیت، ورزشکاران، ورزش‌های انفرادی.

مقدمه

با پیشرفت علم روانشناسی ورزشی، بحث مهارت‌های روانی در اجرای عملکردهای ورزشی اهمیت بسزایی یافته است، درحالی‌که قبلاً به اهمیت آماده‌سازی جسمانی تأکید می‌شد، امروزه قهرمانان هرچه بیشتر بر آماده‌سازی روانی توجه و تأکید می‌کنند. تجارب کسب‌شده آنان حاکی از آن است که وقتی در میدان‌های بزرگ با قهرمانانی هم‌تراز به لحاظ جسمی به رقابت می‌پردازند، سرانجام آمادگی روانی پیروزی را به نفع یکی از طرفین رقم خواهد زد. مربیان برتر نیز به جنبه‌های آماده‌سازی روانی ورزشکاران و ضرورت تدارک آن در طول تمرینات واقفند و بخشی از برنامه آمادگی را به آماده‌سازی روانی اختصاص می‌دهند. با وجود این، آماده‌سازی روانی تا حدود زیادی مورد غفلت قرار گرفته که به نظر می‌رسد عمده‌ترین علت آن فقدان آگاهی مربیان در چگونگی آماده‌سازی روانی ورزشکاران است (۲).

یکی از این مهارت‌های روانی، انگیزش است. انگیزش بر تمام جنبه‌های رفتاری انسان و همچنین دیدگاه‌ها، مفاهیم و یادگیری‌های وی تأثیر می‌گذارد. ما می‌خواهیم علت‌های نهفته در موقعیت‌ها و شکست‌ها، پیروزی‌ها و مصیبت‌ها، مقبولیت‌ها یا طرد شدن‌های اجتماعی‌مان را بدانیم. اسناد به معنی نسبت دادن رفتار خود یا رفتار دیگری به علل مختلف است. در نظریه انگیزش اسناد^۱، توجیهاات فرد در موارد موفقیت و شکست مطرح می‌شود. نظریه اسناد یکی از نظریه‌های پویای روانشناختی است که به تبیین و تشریح ادراک فرد از وقایع می‌پردازد. فرض اساسی این نظریه این است که افراد می‌خواهند بدانند چرا خود و دیگران پیامد خاصی را تجربه می‌کنند؟ دو فرض اساسی در این نظریه وجود دارد، اولین فرض این است که افراد براساس یک هدف برانگیخته می‌شوند تا بفهمند چگونه بر خود و محیطشان مسلط شوند. دومین فرض بیانگر این است که افراد چگونه به علل رویدادهای مهم زندگی خود نگاه می‌کنند. وینر^۲ بیان می‌کند که این علل را می‌توان به عوامل درونی و بیرونی نسبت داد. اسناددهنده در واقع جست‌وجوکننده دانش بوده و هدف نهایی او دستیابی به دانش و کنترل محیط است که این به سازگاری افراد با محیطشان مورد توجه قرار گرفته، سبک‌ها یا شیوه‌های تبیین افراد و رویدادهاست که می‌تواند اهمیت زیادی داشته باشد (۲۳). روانشناسان از این اصطلاح (اسناد) برای توضیح فرایندی که مردم، برای توضیح علل رفتار به کار می‌برند، استفاده می‌کنند (۶).

1. Attribution motivation

2. Weiner

قدیمی‌ترین فرمول‌بندی نظریه اسناد را می‌توان در کارهای هیدر^۱ که پدر اسناد خوانده می‌شود، مشاهده کرد. هیدر در سال ۱۹۵۸، کتاب «روانشناسی روابط میان فردی» را منتشر کرد و نخستین گام را در پاسخ به این پرسش که مردم برای درک علل رفتار خود و دیگران چه تبیین‌هایی را به‌کار می‌برند، برداشت. از نظر هیدر همه مردم در زندگی روزمره مانند دانشمندان عمل می‌کنند و برای درک افراد پیرامون خود یا به‌عبارت دیگر محیط اجتماعی خویش از همان اصول علی و منطقی استفاده می‌کنند که دانشمندان برای فهم دنیای فیزیکی به‌کار می‌گیرند. افراد رفتارهای دیگران را مشاهده، تحلیل و تبیین می‌کنند. این تبیین‌ها اسناد نامیده می‌شوند (۲۴).

به اعتقاد سالوین^۲ نظریه اسناد علل و موفقیت‌ها و شکست‌های افراد را از دیدگاه خودشان ریشه‌یابی می‌کند (۲۲). به‌عبارتی منظور نظریه یادشده این است که اسنادهای علی^۳ بر انتظار موفقیت مؤثر است (۲۴). در زمینه‌های مربوط به موفقیت و شکست، علل ادراکی می‌تواند شامل عواملی مانند توانایی، کوشش، دشواری‌های تکلیف و شانس باشد. به‌عبارت دیگر، در کوششی که برای توضیح یک حوزه مربوط به موفقیت از خود به‌عمل می‌آوریم، فرد باید میزان توانایی خود، میزان کوشش مورد نیاز، دشواری تکلیفی که انجام می‌دهد و بزرگی و هدایت شانس تجربی خود را ارزیابی کند. به‌طور کلی اسنادهای موفقیت و شکست به سه زیرمقیاس اصلی قابل تقسیم هستند که شامل ابعاد درونی - بیرونی، پایدار - ناپایدار و کلی - اختصاصی می‌شوند. هر کدام از این ابعاد به این اشاره می‌کند که فرد موفقیت یا شکست خود را مرهون کدام بعد می‌داند. درونی - بیرونی به این معنی است که خود فرد در آن نقش داشته (درونی) یا شرایط و موقعیت‌های دیگر بر آن اثرگذار بوده است (بیرونی). همچنین این موقعیت همیشه پابرجا خواهد ماند (پایدار) یا از بین خواهد رفت (ناپایدار). همچنین کلیه شرایط اثرگذار خواهد بود (کلی) یا فقط به شرایط ویژه مربوط خواهد بود (اختصاصی) (۲).

به نظر هیدر اسنادهای شخصی وقتی بیشتر آشکار می‌شوند که محیط امکان یک رشته رفتارهای متنوع و ممکن را فراهم کند. وقتی درباره یک شخص یک اسناد شخصی استنباط شد، از این اسناد برای پیش‌بینی رفتار او می‌توان استفاده کرد. از نظر هیدر نیروهای محیطی و درونی با هم رابطه‌ای افزایشی یا کاهش‌ی دارند. آنها ممکن است مکمل، کاهش‌دهنده یا حذف‌کننده یکدیگر باشند. نظریه‌های اسناد به‌طور کلی دو موضوع اساسی را مورد بحث قرار می‌دهند که عبارتند از عوامل علی و ابعاد علیت. عوامل علی به این معنی است که افراد

1. Heider
2. Salvin
3. Casual attribution

موفقیت‌ها و شکست‌های خود را به چه علت یا علت‌هایی اسناد می‌دهند که در این راستا هیدر به چهار علت توانایی، کوشش، دشواری تکلیف و شانس اشاره می‌کند. واکنش‌های ما در برابر رویدادها به چگونگی تفسیر ما از دنیا و اسنادهای علی برای رخداد بستگی دارد. اسنادها به پیش‌بینی و کنترل رویدادها کمک می‌کنند، تبیین‌کننده احساس‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای ما هستند. و نه تنها بر چشمداشت‌ها و هیجان‌ها تأثیر می‌گذارند بلکه عملکرد آینده را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهند. از این رو در پاسخ‌دهی به رویدادهای فشارزا نقشی اساسی دارند (۱۰).

از دیدگاه نظریه‌پردازان اسنادی، انسان به تعبیر و توجیه دنیای پیرامون خود گرایش دارد تا بتواند کنترل بیشتری بر آن داشته باشد. اسناد علی فرایندی است که طی آن مردم در مورد عوامل علی یک رویداد یا پیام تصمیم می‌گیرند. از این رو به چگونگی رسیدن مردم به اسنادهای علی خود می‌نگرند و اینکه این اسنادها چه اثری بر رفتار بعدی آنها می‌گذارد (۲۰). در واقع اسنادها به ما می‌گویند که چه چیزی احساس می‌کنیم و احساسات به ما می‌گویند چه واکنشی انجام دهیم (۲). اسناد رویدادهای منفی به علل درونی، باثبات و کلی و اسنادهای مثبت به علل بیرونی، بدون ثبات و اختصاصی، نوعی شیوه اسناد ناسازگارانه است و همین اسناد ناسازگارانه یا به بیان دیگر اسنادهای بدبینانه با مشکلات روانشناختی و بدنی همراه است. بعضی اسنادها رفتار را متزلزل می‌سازند و به کناره‌گیری از فعالیت منجر می‌شوند. اگرچه اسنادهای بیرونی برای شکست ممکن است از خودارزشی نیز دفاع کند (۱۳). اساس اسنادهای علی در ورزش این است که مربیان، بازیکنان، والدین، تماشاچیان و رسانه‌ها درباره علت‌های احتمالی برد و باخت یا موفقیت و شکست می‌اندیشند. به اعتقاد وینر و همکاران (۱۹۸۵) ما موفقیت و شکست را بر حسب چهار عامل درک و تبیین می‌کنیم. توانایی^۱، سختی تکلیف^۲، تلاش^۳ و شانس^۴ (۲). وینر و آبرامسون^۵ بیان می‌دارند که اسنادهایی مانند فقدان توانایی و عنوان دلیل ناکامی، نه تنها به انتظارات ناکامی در آینده منجر می‌شوند بلکه این عواطف منفی شدید، احساس توانایی را نیز تهدید می‌کنند (۷). اسنادهای علی افراد به دنبال موفقیت و شکست کاملاً با هم متفاوت است. برای مثال چرا از حریف شکست خورد؟ چرا مربی مرا دوست ندارد؟ چرا به عنوان عضو تیم انتخاب نشدم؟ در واقع می‌توان نتیجه گرفت

1. Ability
2. Difficult task
3. Effort
4. Cahnce
5. Abramson

که برخی از تجربیات ویژه در ورزش و زندگی سبب می‌شود که افراد به جست‌وجوی علت‌ها بپردازند. این تجسس‌ها هم در زمینه موفقیت‌ها و هم شکست‌ها همواره ذهن ما را مشغول می‌دارد، هرچند احتمال بیشتری وجود دارد که ما پس از شکست به طرح پرسش‌های چرایی بپردازیم تا پس از موفقیت.

همین‌طور در پاسخ به نتایج غیرمنتظره بیشتر به دنبال علت‌یابی هستیم تا در موارد مربوط به نتایج قابل انتظار و پیش‌بینی‌شده (۲). در عین تنوع نوع اسنادهای بعد از موفقیت و شکست در افراد، اما اغلب افراد پس از شکست بر اهمیت علت‌های بیرونی تأکید دارند. درحالی‌که گرایش افراد پس از موفقیت، امتیاز دادن به تأثیر عوامل درونی است. این الگو که در قالب‌های کلامی متنوعی مانند مغایرت اسنادی^۱، سودبری^۲، خودمحوری یا خودبینی^۳ بیان شده، براساس تعدادی از پژوهش‌های انجام‌گرفته تأیید شده است (۱۴).

محققان تأیید کرده‌اند که واکنش‌های عاطفی مربیان به دنبال موفقیت، شکست ورزشکارانشان به‌طور ناخواسته پیامدهای اسنادی را به‌همراه دارد. واکنش مربیان به ورزشکارانی که در انجام تکالیف محوله شکست می‌خورند، چیست؟ برخی از آنان عصبانی می‌شوند و بعضی با ورزشکار شکست‌خورده و ناموفق همدردی می‌کنند. این واکنش‌های عاطفی مغایر ناشی از اسناد مربیان به کنترل‌پذیری یا غیرقابل‌کنترل بودن عوامل ایجادکننده شکست و عدم موفقیت در ورزشکارانشان است. بی‌شک این واکنش‌ها پیامدهایی را خواهد داشت و بر عملکردهای بعدی ورزشکاران مؤثر خواهد بود. براساس نتایج به‌دست‌آمده از چندین تحقیق گراهام^۴ می‌توان این‌گونه استنباط کرد: مربیانی که به دنبال شکست ورزشکارانشان عصبانی می‌شوند، احتمالاً معتقدند که ورزشکارانشان قادر بوده‌اند که موفق شوند اما چون در این زمینه تلاش کافی نکرده‌اند، شکست خورده‌اند. و این نکته به آن معنی است که آنها توانایی موفق شدن را دارند.

این واکنش‌های عاطفی، واکنش‌های عاطفی و هیجانی خاصی را در ورزشکاران ایجاد می‌کند. اساس نظریه سوگیری خودسودمند در تحقیقات اسنادی ورزشی حمایت شده است. این سوگیری لذتی به اعمال راهبردهایی به منظور مخالفت با عزت نفس یا افزایش آن اشاره دارد. از این‌رو اسنادها می‌توانند تحریف شوند مانند بیرونی کردن دلایل شکست جهت محافظت از عزت نفس. همین‌طور افراد ممکن است عملاً خودشان را مسئول

-
1. Inconsistent attribute
 2. Profitable
 3. Arrogance
 4. Graham

موفقیت یا نتایج مثبت بدانند تا نتایج ناموفق. زمانی که شخص در تکلیفی شکست می‌خورد، شاید اولین پرسشی که به ذهن می‌آید این باشد که، آیا علت پیامد در درون است یا در بیرون؟ براساس سوگیری خودسودمند، مردم در مجموع موفقیت را به سرعت به صورت علت درونی و شکست را به صورت علنی بیرونی می‌بینند. این تحریف می‌تواند ناشی از تأثیرات انگیزشی بوده و احتمال وقوع آن در موقعیت‌های مهم بیشتر باشد (۲).

تحقیق لوپز و همکاران^۱ (۲۰۰۰) نشان داد معتادانی که در جست‌وجوی درمان هستند، به طور معمول سبک‌های تبیین درونی برای موفقیت‌های خود به کار می‌برند (۱۸).

هانراهان و سرین^۲ (۲۰۰۸) تفاوت‌های جهت‌گیری پیشرفت هدف و سبک‌های اسنادی را باتوجه به جنسیت و سطوح شرکت و نوع ورزش، بررسی کردند. ورزشکاران رشته‌های انفرادی، اسنادهایی درونی، ثابت و کلی و کمتر قابل کنترل از نظر بیرونی برای وقایع مثبت و اسنادهای درونی‌تر برای وقایع منفی نسبت به ورزشکاران تیمی داشتند. ورزشکاران زن رقابتی، اسنادهای کمتر کلی (خاص) برای نتایج مثبت نسبت به زنان ورزشکار به صورت تفریحی داشتند (۷).

محمدزاده (۱۳۷۹) در پژوهشی سبک‌های اسنادی دانشجویان ورزشکار و غیرورزشکار، در رویارویی با موفقیت و شکست هنگام اجرای تکلیف شناختی را بررسی کرد. نتایج نشان داد ورزشکاران در رویارویی با شکست در زمینه غیرورزشی نیز اسنادهای درونی و ناپایدارتری داشتند و احتمال موفقیت در آینده را غیرممکن نمی‌دانستند. بیشترین دلایل گروه ورزشکار غیرموفق، به عوامل درونی و ناپایدار از جمله تلاش، مربوط بود. گروه غیرورزشکار ناموفق، علت عملکرد خود را به عوامل بیرونی و پایدار نسبت دادند و در نهایت نتایج نشان داد که شرکت در فعالیت‌های ورزشی سبب نوعی دید خوش‌بینانه به وقایع و امور غیرورزشی می‌شود و اسنادهای فرد در قبال موفقیت و شکست در امور اجرایی، برای بهبود عملکرد در آینده هستند (۷).

سیدعلی کیمیایی (۲۰۰۹) به بررسی رابطه بین راهبردهای یادگیری و سبک‌های اسناد در بین دانش‌آموزان پرداخت و نتایج نشان داد شاید انتساب‌های درونی و راهبردهای فراشناخت در افزایش موفقیت و خودکارآمدی تحصیلی، یادگیری عمیق‌تر و عزت نفس دانش‌آموزان مؤثر باشد (۱۷). نظام‌الدین قاسمی (۲۰۰۹) سبک‌های اسنادی و سبک‌های یادگیری را در دانشجویان افسرده و عادی بررسی کرد و نشان داد که شناخت سبک

1. Lopez & et al

2. Hanrahan and Sarin

اسنادی و الگوهای یادگیری افراد می‌تواند به‌عنوان دو متغیر مهم شناختی در فهم آسیب‌پذیری شناختی اختلال‌های هیجانی نقش مهمی ایفا کند (۱۵). افسانه مرادی (۱۳۸۹) به مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های اسنادی بین بیماران پرداخت و نتیجه گرفت که بیماران وابسته به مواد مخدر نسبت به رویدادهای منفی سبک‌های اسنادی بدبینانه‌تری دارند (۸). بهنام ملکی (۱۳۹۰) به بررسی رابطه عزت نفس و انگیزش پیشرفت در ورزشکاران موفق و ناموفق پرداخت و نتیجه گرفت که دستیابی به آمادگی بدنی بیشتر و مهارت ورزشی بهتر و تجربیات بیشتر ورزشکاران سبب می‌شود تا آنها احساس کفایت بیشتری از خود داشته باشند که خود موجب انگیزه پیشرفت بیشتر در ورزشکاران خواهد شد (۹). هدف از پژوهش حاضر بررسی سبک‌های اسنادی در بین ورزشکاران و مربیان همان ورزشکاران در شرایط یکسان موفقیت و شکست است. چرا که باتوجه به موقعیت مهم و حساس ورزشکاران در مسابقات، توجه به اسنادهای ورزشکاران ضروری است تا تفکر واقع‌بینانه‌تری نسبت به موفقیت یا پیروزی آنها داشته باشیم. زیرا بی‌توجهی به آن، مساوی عدم دستیابی به موفقیت و مقام در این رشته‌هاست. باتوجه به کمبود تحقیقات در این زمینه، احساس نیازی شدید در مورد ورزشکاران و مربیان تیم‌های ملی حس شد و در پی آن برآمدیم تا پاسخگوی چندین سؤال اساسی در این زمینه باشیم.

* آیا بین توجیهات ورزشکاران نخبه و زیرنخبه در موقعیت موفقیت و شکست تفاوت وجود دارد؟

* آیا مربیان نیز به همان علت‌هایی که ورزشکاران بیان می‌کنند اسناد می‌دهند؟

* آیا تفاوتی بین دیدگاه ورزشکاران و مربیان در شرایط یکسان موفقیت و شکست وجود دارد؟

روش تحقیق

پژوهش حاضر، تحقیق توصیفی از نوع علی - مقایسه‌ای است. جامعه مورد بررسی کلیه ملی‌پوشان و غیرملی‌پوشان (ورزشکاران تیم‌های باشگاهی) و مربیان تیم‌های ملی جمهوری اسلامی ایران در رشته‌های انفرادی کشتی، شنا، تکواندو، کاراته، بدمینتون و تنیس روی میز بودند. نمونه‌ها به روش نمونه‌های در دسترس و به‌صورت مرحله‌ای انتخاب شدند. در مرحله اول ۶ رشته از میان رشته‌های انفرادی انتخاب شد و سپس از میان این رشته‌ها ۱۰ نفر در هر رشته و در مجموع در هر رشته ۲۰ نفر انتخاب شدند که ۱۰ نفر بازیکن نخبه و ۱۰ نفر بازیکن زیرنخبه^۱

۱. بازیکنانی که سابقه عضویت در تیم ملی ندارند و تنها در تیم باشگاهی فعالیت می‌کنند.

بودند (۲۱). سپس مربیان ۱۰ بازیکن نخبه و زیرنخبه پرسشنامه سبک اسنادی را برای عملکرد ورزشکاران خود و از دید خود تکمیل کردند و نمونه‌های پژوهش حاضر را تشکیل دادند. از بین جامعه مورد بررسی به تعداد نمونه ۵۴ نفر در هر گروه و در مجموع ۱۱۸ ورزشکار و ۱۲ مربی نیاز بود که محقق برای برآورد ریزش همکاران، ۱۲۰ نفر را با توجه به اطلاعات مقالات و تحقیقات مشابه (۳) و با استفاده از فرمول تعیین حجم نمونه کوکران به استناد تحقیقات دوگروهی با اطمینان ۹۵ درصد به صورت مرحله‌ای برای ورزشکاران انتخاب کرد.

ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه اصلاح‌شده سبک اسنادی^۱ (ASQ) است. این پرسشنامه یکی از پرسشنامه‌های خودگزارشی است که دارای ۸ موقعیت فرضی شامل چهار رویداد با پیامد خوب (موفقیت) و چهار رویداد بد (شکست) است. یعنی در کل دارای دو مقیاس اصلی موفقیت و شکست است و هر مقیاس از سه زیرمقیاس درونی - بیرونی، پایدار - ناپایدار و کلی - اختصاصی تشکیل شده است. روایی این پرسشنامه در ایران (نقل از سرای زاده) توسط اسلامی شهر بابکی ۰/۸۳ گزارش شده و پایایی آن برای ابعاد مختلف بین ۵۸ تا ۷۹ درصد بوده است (۳). همچنین پایایی آن در پرسشنامه اصلی بین ۶۵ تا ۸۷ درصد گزارش شده است (۲).

روش‌های آماری

در بخش آمار توصیفی، برای تشریح اطلاعات جمع‌آوری شده از شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی بهره گرفته شد و در بخش آمار استنباطی، از آزمون کلوموگروف - اسمیرنوف برای کسب اطمینان از طبیعی بودن توزیع داده‌ها و از آزمون لون برای اطمینان از همگن بودن واریانس‌ها استفاده شد. برای مقایسه سبک‌های اسنادی ورزشکاران نخبه و زیر نخبه و همچنین سبک اسنادی مربیان از آزمون پارامتریک تحلیل واریانس چندمتغیره بهره گرفتیم. کلیه محاسبات با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۱۸ انجام پذیرفت. سطح معناداری پیش‌فرض در تمامی نتایج به دست آمده $P < 0/05$ در نظر گرفته شد.

نتایج و یافته‌های تحقیق

برای بررسی تفاوت کلی بین اسنادهای بازیکنان نخبه و زیرنخبه از آزمون تحلیل واریانس چندمتغیره استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱ آمده است.

1. Attribution style questionnaire

جدول ۱. نتایج آزمون تحلیل واریانس چندمتغیره سبک‌های اسنادی ورزشکاران

تفاوت	اثر	Value	F	خطای درجه آزادی	Sig	Partial Eta Squared
ورزشکاران	Hotelling's Trace	۰/۴۹۳	۸/۹۵۹	۱۰۹	۰/۰۰۰*	۰/۳۳۰

باتوجه به نتیجه آزمون تحلیل واریانس چندمتغیره، می‌توان گفت که بین سبک‌های اسنادی ورزشکاران نخبه و زیرنخبه تفاوت معناداری وجود دارد ($P \leq 0/000$).

در جدول ۲ تفاوت‌های زیرمقیاس‌های سبک‌های اسنادی در بین ورزشکاران نخبه و زیرنخبه و با بیان جزء تحلیل واریانس چندمتغیره‌ای تفاوت حاصله بین اسنادهای ورزشکاران آورده شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون F تک‌متغیره سبک‌های اسنادی ورزشکاران

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	Sig	Partial Eta Squared
موفقیت درونی - بیرونی	۱/۵۴۳	۱	۱/۵۴۳	۹/۲۵۳	۰/۰۰۳*	۰/۰۷۵
موفقیت پایدار - ناپایدار	۹/۶۵۱	۱	۹/۶۵۱	۳۷/۳۸۶	۰/۰۰۰*	۰/۲۴۷
موفقیت کلی - اختصاصی	۰/۳۴۱	۱	۰/۳۴۱	۰/۹۸۲	۰/۳۲۴	۰/۰۰۹
شکست درونی - بیرونی	۱/۱۰۶	۱	۱/۱۰۶	۲/۷۷۸	۰/۰۹۸	۰/۰۲۴
شکست پایدار - ناپایدار	۵/۷۲۷	۱	۵/۷۲۷	۱۶/۳۱۷	۰/۰۰۰*	۰/۱۲۵
شکست کلی - اختصاصی	۱۰/۰۴۷	۱	۱۰/۰۴۷	۲۱/۰۵۱	۰/۰۰۰*	۰/۲۰۳

علامت * نشان دهنده معنی داری است. سطح معنی داری $P < 0/05$ در نظر گرفته شده است.

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که بین ورزشکاران نخبه و زیر نخبه در ابعاد اسنادی موفقیت درونی - بیرونی، موفقیت پایدار - ناپایدار، شکست پایدار - ناپایدار و شکست کلی - اختصاصی تفاوت معناداری وجود دارد ($P \leq 0/0001$) و در ابعاد اسنادی موفقیت کلی - اختصاصی ($P = 0/098$) و همچنین شکست درونی - بیرونی تفاوت‌های موجود معنادار نبوده است ($P = 0/324$). نتیجه اینکه باتوجه به میانگین زیرمقیاس‌های اسنادی در بین ورزشکاران نخبه و زیرنخبه در موقعیت‌های موفقیت‌آمیز در بعد رونی - بیرونی و پایدار - ناپایدار تفاوت وجود دارد. به این معنی که ورزشکاران نخبه اسنادهای درونی‌تر و پایدارتر و در مقابل، ورزشکاران زیرنخبه اسنادهای بیرونی‌تر و پایدارتری دارند.

همچنین در موقعیت‌های شکست در بعد پایدار - ناپایدار و کلی - اختصاصی تفاوت معنادار است ($P \leq 0/0001$). به این معنی که ورزشکاران نخبه اسنادهای ناپایدارتری دارند و اختصاصی‌تر با شرایط شکست برخورد می‌کنند. در مقابل، ورزشکاران زیر نخبه اسنادهای پایدارتر و کلی‌تری در موقعیت‌های شکست گزارش کرده‌اند.

همچنین با مشاهده اطلاعات جدول ۲ می‌توان گفت که در بعد موفقیت کلی - اختصاصی و شکست درونی - بیرونی هیچ‌گونه تفاوت معناداری در بین ورزشکاران نخبه و زیرنخبه وجود ندارد ($P > 0/05$). یافته‌ها همچنین تفاوت معناداری را بین سبک‌های اسنادی ورزشکاران از دید مربیان نشان دادند. همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود میانگین و انحراف از میانگین سبک‌های اسنادی به تفکیک هر زیرمقیاس و در دو سطح مربیان تیم‌های نخبه و زیرنخبه نشان داده شده است.

جدول ۳. میانگین و خطای انحراف از میانگین سبک‌های اسنادی ورزشکاران (از دید مربیان)

متغیر	مربی نخبه			مربی زیر نخبه		
	میانگین	S.E.M	تعداد	میانگین	S.E.M	تعداد
موفقیت درونی - بیرونی	۱/۴۰	±۰/۰۷	۶۰	۱/۳۹	±۰/۰۱	۶۰
موفقیت پایدار - ناپایدار	۱/۹۸	±۰/۰۷	۶۰	۲/۱۰	±۰/۰۷	۶۰
موفقیت کلی - اختصاصی	۲/۱۲	±۰/۰۸	۶۰	۲/۰۷	±۰/۰۷	۶۰
شکست درونی - بیرونی	۲/۰۰	±۰/۰۷	۶۰	۲/۳۱	±۰/۰۸	۶۰
شکست پایدار - ناپایدار	۱/۸۷	±۰/۰۷	۵۹	۲/۰۵	±۰/۰۹	۶۰
شکست کلی - اختصاصی	۱/۹۴	±۰/۰۸	۶۰	۲/۳۲	±۰/۰۷	۶۰

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که بین سبک‌های اسنادی مربیان تیم‌های نخبه و زیرنخبه در ابعاد علی اسناد تفاوت‌هایی وجود دارد که بیشترین فاصله در بین نمره‌های میانگین مربوط به ابعاد شکست در بین در سطح مربیان بود. در حالی که تفاوت بین میانگین‌های ابعاد موفقیت به هم نزدیک‌تر بود. از میانگین نمره‌های اسناد مربیان که برای ورزشکارانشان بیان کردند، می‌توان گفت که مربیان ورزشکاران نخبه علل موفقیت ورزشکارانشان را به ترتیب درونی، پایدار و اختصاصی بیان کردند. این در حالی است که مربیان ورزشکاران تیم‌های زیر نخبه هم تقریباً اسنادی مشابه مربیان تیم‌های نخبه داشتند، به این ترتیب که درونی، ناپایدار و کلی بیان کردند. در بعد اسنادی شکست در هر سه بعد مربیان ورزشکاران نخبه و مربیان تیم‌های نخبه داشتند، به این ترتیب که درونی،

ناپایدار و کلی بیان کردند. در بعد اسنادی شکست در هر سه بعد مربیان ورزشکاران نخبه اسنادهای بیرونی، ناپایدار و اختصاصی تر بیان کردند و مربیان ورزشکاران زیرنخبه، اسنادهای درونی، پایدار و کلی تر در مواجهه با شکست را بیان نمودند.

نتایج آزمون بررسی تفاوت بین سبک‌های اسنادی ورزشکاران از دید مربیان در جدول ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴. نتایج آزمون تحلیل واریانس چندمتغیره سبک‌های اسنادی ورزشکاران (از دید مربیان)

Partial Eta Squared	Sig	خطای درجه آزادی	F	Value	اثر تفاوت
۰/۳۸۷	۰/۰۰۰*	۱۱۲	۱۱/۷۶۰	۰/۶۳۰	ورزشکاران Hotel Iing's Trace

علامت * نشان دهنده معنی داری است.

باتوجه به نتیجه آزمون مذکور، می‌توان گفت که بین سبک‌های اسنادی مربیان تیم‌های نخبه و زیرنخبه که در این آزمون مربیان ورزشکاران خود را در موقعیت‌های فرضی موفقیت و شکست قرار دادند و نظر خود را در مورد تک تک ورزشکاران خود بیان کردند، تفاوت معناداری وجود دارد ($P \leq ۰/۰۰۰۱$). به این ترتیب بین سبک‌های اسنادی ورزشکاران نخبه و زیر نخبه از دید مربیان تفاوت وجود دارد ($P \leq ۰/۰۰۰۱$).

در جدول ۵ تفاوت‌های زیرمقیاس‌های سبک‌های اسنادی ورزشکاران نخبه و زیر نخبه از دید مربیان و تفاوت‌های موجود در بین ابعاد اسنادی آورده شده است.

جدول ۵. نتایج Fهای تک‌متغیره سبک‌های اسنادی ورزشکاران (از دید مربیان)

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	Sig	Partial Eta Squared
موفقیت درونی - بیرونی	۳/۶۸۲	۱	۳/۶۸۲	۷/۷۸۸	۰/۰۰۰*	۰/۰۶۲
موفقیت پایدار - ناپایدار	۹/۱۸۹	۱	۹/۱۸۹	۲۴/۰۸۹	۰/۰۰۰*	۰/۱۷۱
موفقیت کلی - اختصاصی	۷/۱۲۵	۱	۷/۱۲۵	۱۶/۹۴۷	۰/۰۰۰*	۰/۱۲۷
شکست درونی - بیرونی	۷/۵۴۹	۱	۷/۵۴۹	۰/۱۴۰	۰/۰۰۰*	۰/۱۴۰
شکست پایدار - ناپایدار	۱۰/۹۵۹	۱	۱۰/۹۵۹	۰/۷۸۴	۰/۰۰۰*	۰/۱۸۶
شکست کلی - اختصاصی	۱۹/۷۲۹	۱	۱۹/۷۲۹	۲/۹۵۱	۰/۰۰۰*	۰/۳۰۰۶

علامت * نشان دهنده معنی داری است. سطح معنی داری $P < ۰/۰۵$ در نظر گرفته شده است.

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که بین ورزشکاران نخبه و زیر نخبه از دید مربیانشان در ابعاد اسنادی موفقیت درونی - بیرونی، موفقیت پایدار - ناپایدار، موفقیت کلی - اختصاصی، شکست درونی - بیرونی، شکست پایدار - ناپایدار و شکست کلی - اختصاصی تفاوت معناداری وجود دارد ($P \leq 0/0001$).

نتیجه اینکه باتوجه به میانگین زیرمقیاس‌های اسنادی در بین ورزشکاران نخبه و زیر نخبه از دید مربیانشان در موقعیت‌های موفقیت‌آمیز در بعد درونی - بیرونی و پایدار - ناپایدار و کلی - اختصاصی تفاوت معناداری وجود دارد، به این معنی که ورزشکاران نخبه از دید مربیانشان دارای اسنادهای بیرونی‌تر، پایدارتر و اختصاصی‌تر هستند و در مقابل ورزشکاران زیر نخبه از دید مربیانشان اسنادهای درونی‌تر، ناپایدارتر و کلی‌تری دارند. به این معنی که مربیان ورزشکاران تیم‌های نخبه ورزشکارانشان را در موقعیت‌های موفقیت‌آمیز، موفقیتشان را بیشتر مربوط به شرایط و علل بیرونی و محیطی می‌دانند. همچنین موفقیتشان را پایدار قلمداد می‌کنند و در نهایت این موفقیت را بیشتر مخصوص موقعیت‌های خاصی درونی ذکر کرده‌اند. همچنین موفقیتشان را ناپایدار بیان می‌کنند و در آخر این موفقیت را در همه جوانب و به طور کلی در زندگی فرد می‌دانند که در همه جنبه‌های زندگی وی تأثیر خواهد گذاشت.

در موقعیت‌های شکست در بعد درونی - بیرونی، پایدار - ناپایدار و کلی - اختصاصی تفاوت معنادار است. به این معنی که ورزشکاران نخبه از دید مربیانشان اسنادهای درونی‌تر، پایدارتر و کلی‌تری که در مواجهه با شرایط شکست از خود نشان خواهند داد. این بعد برای ورزشکاران زیر نخبه از دید مربیانشان عبارت بود از: اسنادهای بیرونی‌تر، ناپایدارتر و اختصاصی‌تر که در موقعیت‌های شکست مربیانشان برای ورزشکارانشان بیان کرده‌اند. در نهایت، نتایج بررسی تفاوت سبک اسنادی ورزشکاران و مربیان (جدول ۶) بررسی شده است.

جدول ۶. میانگین و خطای انحراف از میانگین سبک‌های اسنادی ورزشکاران و مربیان

متغیر	ورزشکار		مربی	
	تعداد	S.E.M	تعداد	S.E.M
موفقیت درونی - بیرونی	۱۱۸	±۰/۰۳	۱۲۰	±۰/۰۶
موفقیت پایدار - ناپایدار	۱۱۸	±۰/۰۵	۱۲۰	±۰/۰۶
موفقیت کلی - اختصاصی	۱۱۸	±۰/۰۵	۱۲۰	±۰/۰۶
شکست درونی - بیرونی	۱۱۸	±۰/۰۵	۱۲۰	±۰/۰۶
شکست پایدار - ناپایدار	۱۱۷	±۰/۰۵	۱۱۹	±۰/۰۶
شکست کلی - اختصاصی	۱۱۷	±۰/۰۶	۱۲۰	±۰/۰۶

با مشاهده جدول ۶ می‌توان به تفاوت‌های میانگین‌های ابعاد علی اسناد ورزشکاران و مربیان اشاره کرد که در بعد موفقیت اسنادهای ورزشکاران (نخبه و زیر نخبه) به این مسئله اشاره دارد که ورزشکاران بیشتر علل موفقیت را درونی، پایدار و کلی بیان کرده‌اند که در مقایسه با اسنادهای مربیان از ورزشکارانشان متفاوت است که بیشتر مربیان اسنادهای موفقیت‌آمیز ورزشکارانشان را بیرونی، ناپایدارتر و اختصاصی برای ورزشکارانشان بیان کرده‌اند. این در حالی است که در بعد شکست، ورزشکاران بیشتر جنبه بیرونی، ناپایدار و اختصاص به شرایط و موقعیت خاص بیان کرده‌اند و مربیان به جز مقیاس شکست که همانند ورزشکاران بیان کرده‌اند در دیگر مقیاس‌ها شکست ورزشکارانشان را پایدار و کلی بیان داشته‌اند.

در ادامه برای بررسی تفاوت کلی بین اسنادهای ورزشکاران و مربیان از آزمون تحلیل واریانس چندمتغیره استفاده کردیم که نتایج آن در جدول ۷ آمده است.

جدول ۷. نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیره سبک‌های اسنادی ورزشکاران و مربیان

Partial Eta Squared	Sig	خطای درجه آزادی	F	Value	اثر تفاوت
۰/۱۴۷	۰/۰۰۰*	۲۲۸	۶/۵۷۱	۰/۱۷۲	ورزشکار / مربی Hotel Iing's Trace

علامت * نشان دهنده معنی داری است. سطح معنی داری $P < ۰/۰۵$ در نظر گرفته شده است.

با مشاهده نتایج جدول ۷ می‌توان گفت که بین اسنادهای ورزشکاران (نخبه و زیر نخبه) و مربیان (ورزشکاران نخبه و زیر نخبه) تفاوت معناداری وجود دارد ($P \leq ۰/۰۰۰۱$)، به این معنی که بین اسنادهای ورزشکاران و اسنادهای مربیان تفاوت وجود دارد.

در جدول ۸ تفاوت‌های زیرمقیاس‌های سبک‌های اسنادی ورزشکاران (نخبه و زیر نخبه) و مربیان (ورزشکاران نخبه و زیر نخبه) در بین ابعاد اسنادی آورده شده است.

باتوجه به نتایج جدول ۸، می‌توان گفت که بین سبک‌های اسنادی ورزشکاران و مربیان در تمام ابعاد علی اسناد در دو بعد موفقیت و شکست تفاوت معناداری وجود دارد ($P \leq ۰/۰۰۰۱$). همان‌طور که در توضیح جدول ۹ بیان کردیم و باتوجه به نمره‌های میانگین و انحرافات از میانگین بین اسنادهای ورزشکاران و مربیان در ابعاد مختلف اسنادی تفاوت وجود دارد، به این ترتیب که ورزشکاران به طور کلی دلایل موفقیتشان را درونی‌تر، پایدارتر و کلی‌تر از مربیان برای خودشان بیان کرده‌اند، در ابعاد شکست نیز ورزشکاران دلایل شکست خود را

بیشتر به عوامل بیرونی و ناپایدار و اختصاصی همان شرایط نسبت داده‌اند، درحالی‌که مربیان نظری مخالف ورزشکاران برای ورزشکارانشان بیان کرده‌اند.

جدول ۸. نتایج Fهای تک‌متغیره سبک‌های اسنادی ورزشکاران و مربیان

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	Sig	Partial Eta Squared
موفقیت درونی - بیرونی	۵/۳۲۹	۱	۵/۳۲۹	۱۵/۶۰	./...*	۰/۰۶۳
موفقیت پایدار - ناپایدار	۹/۶۱۹	۱	۹/۶۱۹	۲۴/۱۳	./...*	۰/۰۹۴
موفقیت کلی - اختصاصی	۴/۸۷۶	۱	۴/۸۷۶	۱۶/۸۰	./...*	۰/۰۴۸
شکست درونی - بیرونی	۰/۰۰۹	۱	۰/۰۰۹	۰/۰۲	./...*	۰/۰۰۰
شکست پایدار - ناپایدار	۴/۹۱۲	۱	۴/۹۱۲	۱۰/۹۱	./...*	۰/۰۴۵
شکست کلی - اختصاصی	۴/۴۸۶	۱	۴/۴۸۶	۹/۱۷	./...*	۰/۰۳۸

علامت * نشان دهنده معنی داری است. سطح معنی داری $P < ۰/۰۵$ در نظر گرفته شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش، سبک‌های اسنادی ورزشکاران نخبه و زیرنخبه ورزش‌های انفرادی از دو دیدگاه خود ورزشکاران و مربیان بررسی شد و پس از جمع‌آوری داده‌ها نتایج نشان داد که بین اسنادهای علی ورزشکاران در سطوح مختلف رقابت و اسنادهای علی مربیان در مورد ورزشکارانشان در موقعیت‌های موفقیت و شکست تفاوت وجود دارد، همچنین بین اسنادهای ورزشکاران و مربیان نشان تفاوت معناداری مشاهده شد.

محققان بیان کرده‌اند شکستی که باتوجه به علت‌های درونی تبیین می‌شود، به احساس گناه و شکستی که به علت‌های بیرونی تبیین می‌شود، به خشم یا شگفتی منتهی می‌شود. اما اغلب افراد پس از شکست بر اهمیت علت‌های بیرونی تأکید دارند (۱۴). که این با نتایج پژوهش حاضر کاملاً همراستا است. چرا که ورزشکاران پس از شکست علت را بیشتر بیرونی بیان کرده‌اند و با نتایج خداوردی (۱۳۸۳) که نشان داد در بعد شکست ورزشکاران و غیرورزشکاران بیشتر معتقد به نقش عوامل بیرونی، بی‌ثبات و اختصاصی بودند، همخوانی کامل دارد (۲).

شاید بتوان علت را به سطح عملکرد و عزت نفس آنها و حتی جایگاه ورزشکاری که در آن قرار دارند، نسبت داد که ورزشکاران نخبه و زیرنخبه به علت شرایط خاص ملی پوش بودن و ملی پوش شدن، نمی‌خواهند علت شکست را به ناتوانی خود (درونی) نسبت دهند و شاید هم باتوجه به نظریه خودسودمندی^۱ به گونه دیگر بیان کرد. براساس سوگیری خود - سودمند، مردم در مجموع موفقیت را به سرعت به صورت علت درونی و شکست را به صورت علتی بیرونی می‌بینند. از این رو اسنادها ممکن است تحریف شوند مانند بیرونی کردن دلایل شکست به منظور محافظت از عزت نفس، مانند ورزشکاران.

تحقیق حاضر در عوض، ورزشکاران پیوسته موفق، شکست تیم را به هم تیمی‌ها نسبت می‌دهند و عملکرد خود را موفقیت‌آمیز می‌دانند یا دست کم خود را نتیجه نامطلوب سهمیم نمی‌دانند (۲). مطابق یافته‌های برولی^۲ ورزشکاران ماهر هرگز عملکرد نامیدکننده را ناشی از سطح مهارت پایین خود نمی‌دانند، چرا که در این زمینه محققان نتیجه گرفتند که ورزشکاران ممتاز هرگز نمی‌گویند من به اندازه کافی خوب نیستم یا خوب نبودم. ورزشکاران پیوسته موفق، برای تبیین عملکردشان بر علت‌های درونی تمرکز می‌کنند اما ورزشکاران کمتر مستعد، اسنادهای با توانایی‌های کمتر خود را که اغلب به ترک ورزش منجر می‌شود، بیان می‌کنند (۱۱) که با یافته‌های این پژوهش نیز همخوانی دارد. همچنین زمانی که افراد در تکالیف مهمی شکست می‌خورند، برای ناکامی خود اسنادهای درونی می‌سازند و در نتیجه عزت نفس آنها به شدت تنزل می‌یابد و انفعال‌ها ظاهر می‌شود. اما زمانی که توجیه ایشان بیرونی باشد، انفعال‌ها صورت می‌گیرند اما عزت نفس هنوز بالاست (۱۹).

در تحقیق حاضر هم ورزشکاران نخبه تیم ملی بیشتر در موقعیت‌های شکست، علل شکست خود را بیشتر بیرونی و مربوط به شرایط محیطی، ناپایدار و اختصاص به موقعیت خاص بیان کرده‌اند و ورزشکاران زیرنخبه شکست خود را بیرونی، پایدار و کلی‌تر بیان کرده‌اند و تفاوت بین این دو بعد درونی - بیرونی و کلی - اختصاصی معنادار نبود. اما در بعد پایدار - ناپایدار، تفاوت معنادار بود. هرچند در مورد عزت نفس ورزشکاران اطلاعاتی در دست نداریم، به نظر می‌رسد که عزت نفس بالایی دارند، چرا که بشیرت توجه آنها در مورد شکست خود بیرونی است و با توجه به یافته‌های تحقیق (۱۹) و نتایج این پژوهش، ورزشکاران در مورد شکست خود دلایل بیرونی را بیان کرده‌اند. پس می‌توان گفت که عزت نفس بالایی دارند.

1 . Self – serving theory

2 . Browley

محققان بیان کردند که وقتی اسنادها درونی است، غرور و شرمساری به اوج خود می‌رسند و زمانی که موفقیت به عوامل بیرونی نسبت داده می‌شود، غرور و شرمساری به حداقل تمایل پیدا می‌کند. به بیانی دیگر، وقتی فرد موفقیت‌هایش را به توانایی زیاد یا سختکوشی نسبت می‌دهد، در مقایسه با زمانی که اسنادهایش بیشتر بیرونی و ناشی از سادگی تکلیف یا خوش‌شانسی است، غرور بیشتری را احساس می‌کند (۲). از طرفی، باتوجه به میانگین زیرمقیاس‌های اسنادی در بین ورزشکاران نخبه و زیرنخبه در موقعیت‌های موفقیت‌آمیز در بعد درونی - بیرونی و پایدار - ناپایدار تفاوت معناداری وجود دارد. به این معنی که ورزشکاران نخبه اسنادهای درونی‌تر و پایدارتری دارند و در مقابل ورزشکاران زیرنخبه دارای اسنادهای بیرونی‌تر و ناپایدارترند که با نتایج خداوردی (۱۳۸۳) که نشان داد در بعد موفقیت ورزشکاران و غیرورزشکاران بیشتر معتقد به نقش عوامل درونی و شخصی، با ثبات و تغییرناپذیر و کلی بودند، هم‌راستاست.

محققان دیگر هم بیان کرده‌اند که گرایش افراد پس از موفقیت، امتیاز دادن به تأثیر عوامل درونی است (۱۴). پس می‌توان گفت که ورزشکاران نخبه بیشتر علت پیروزی خود را به توانایی بیشتر خود و سختکوشی نسبت داده‌اند (علت درونی)، پس باید غرور بیشتری را در حالات و رفتارشان با دیگران احساس کنند و برای ورزشکاران زیرنخبه مشخص شده است که اسنادهای بیرونی‌تر آنها در موفقیت به احساس غرور کمتر و شرمساری بیشتر منجر خواهد شد.

تحقیقی دیگر نشان داد که ورزشکاران برای موفقیت در زمینه‌های غیرورزشی نیز شیوه‌های اسنادی درونی و پایداری ارائه می‌دهند که از احساس شایستگی و اعتماد به نفس ایشان در عملکرد ناشی می‌شود و موفقیت خود را مرهون عوامل خارجی و ناپایدار نمی‌دانند (۷).

در مجموع می‌توان گفت ورزشکاران نخبه مسئولیت‌پذیرتر و واقع‌بین‌تر از ورزشکاران زیرنخبه هستند. چراکه در این زمینه محققان نتیجه گرفتند که ورزشکاران پیوسته موفق، برای تبیین عملکردشان بر علت‌های درونی تمرکز می‌کنند (۲). در تحقیقی مخالف با نتایج پژوهش حاضر، دوانپورت (۲۰۰۶) بر روی ورزشکاران رشته کیک بوکسینگ نشان داد که هفت مهارت روانشناختی و دو خصیصه شخصیتی (خود اثربخشی و انگیزه ورزشی) با موفقیت ورزشکاران ارتباط دارد (۱۲).

در بررسی‌های دیگر در تحقیقی مخالف گروو^۱، اسنادهای افراد برنده فقط شامل عوامل پایدار و قابل کنترل بوده و اسنادها چندان درونی نیستند (۱۶). شاید بتوان دلیل تفاوت را سن آزمودنی‌های مورد تحقیق گروه دانست. چرا که در آن از کودکان بیشتر استفاده شده بود. با این حال، مخالف این نظر را اسپینک و رابرتز^۲ (۱۹۸۰) بیان کردند و نشان دادند که اسنادهای برندگان درونی‌تر از بازندگان است که با یافته‌های تحقیق حاضر همسوست. که ورزشکاران نخبه درونی‌تر از ورزشکاران زیرنخبه هستند (۲). در نهایت وقتی انسان در مقابل رویدادی غیرقابل کنترل قرار می‌گیرد و شکست می‌خورد، از خود می‌پرسد که آیا آنچه موجب شکست وی شده، عاملی است که تنها در شرایط خاص منجر به این شکست می‌شود یا اینکه در گستره وسیعی از موقعیت‌ها باعث شکست او خواهد شد. به عبارت دیگر، آیا این عامل شکست در ابعاد دیگر زندگی او نیز مؤثر است یا نه؟ (۵). در این زمینه ورزشکاران نخبه شکست خود را بیشتر اختصاصی دانسته‌اند و اعتقاد دارند که شکستشان مربوط به همان موقعیت خاص است و بر شرایط دیگر بی‌تأثیر خواهد بود. ورزشکاران زیرنخبه شکست خود را کلی بیان کرده‌اند. محققان ثابت کرده‌اند که اگر فرد احساس کند آنچه موجب شکست او شده است به موارد زندگی او نیز تعمیم می‌یابد (کلی) و در تحقیق حاضر ورزشکاران زیرنخبه، به افسردگی پایدار دچار خواهد شد (۷).

همان‌طور که در مقدمه بیان شد، مربی در یادگیری اجرای مهارت‌های ورزشی نقش ارزنده‌ای دارد. این نقش دو بعد عمده دارد. اول اینکه مربی مرجع قضاوت عملکرد بازیکن به شمار می‌رود. دوم اینکه مربی می‌تواند در حین و بعد از عملکرد اطلاعات لازم و ضروری برای بهبود و رفع اشتباهات بازیکن را به او بدهد و ورزشکار را از لحاظ روحی و روانی و انگیزشی آماده مواجهه با شرایط کند تا ورزشکار تصمیمات صحیح‌تری و در خاتمه هم اسنادهای بهتر و معقولانه‌تری از موفقیت و شکست خود داشته باشد. در این تحقیق هم باتوجه به اسنادهای مربیان در موقعیت‌های شکست در بعد درونی - بیرونی، پایدار - ناپایدار و کلی - اختصاصی برای ورزشکارانشان تفاوت معنادار است. به این معنی که ورزشکاران نخبه از دید مربیان‌شان دارای اسنادهای درونی‌تر، پایدارتر و کلی‌تر هستند که در مواجهه با شرایط شکست از خود نشان خواهند داد که این بعد برای ورزشکاران زیرنخبه از دید مربیان‌شان عبارت بود از اسنادهای بیرونی‌تر، ناپایدارتر و اختصاصی‌تر که در موقعیت‌های شکست مربیان‌شان برای ورزشکارانشان بیان کرده‌اند.

شواهد نشان می‌دهد که وقتی مربیان به شکست‌های ورزشکارانشان با ترحم واکنش نشان می‌دهند، احتمالاً عدم موفقیت‌های خود را به علل غیرقابل کنترل و اغلب به فقدان توانایی نسبت می‌دهند. پژوهش‌ها نشان داده است که واکنش‌های عاطفی مربیان به دنبال موفقیت و شکست ورزشکارانشان به‌طور ناخواسته پیامدهای اسنادی را به‌همراه دارد. مربیان، ورزشکارانی که در انجام تکالیف محوله شکست می‌خورند، چه واکنشی نشان می‌دهند؟ برخی از آنان عصبانی می‌شوند و برخی دیگر در چنین مواردی با ورزشکار شکست‌خورده و ناموفق همدردی می‌کنند. این واکنش‌های عاطفی مغایر، ناشی از اسناد مربیان به کنترل‌پذیری یا غیرقابل کنترل بودن عوامل ایجادکننده شکست و عدم موفقیت در ورزشکارانشان است. بی‌شک این واکنش‌ها پیامدهایی را خواهد داشت و بر عملکردهای بعدی ورزشکارانشان مؤثر خواهد بود. براساس نتایج تحقیقات گراهام، می‌توان این‌گونه استنباط کرد مربیانی که به دنبال شکست ورزشکارانشان عصبانی می‌شوند، احتمالاً معتقدند که ورزشکارانشان قادر به موفقیت بوده‌اند، اما چون در این زمینه تلاش نکرده‌اند، شکست خورده‌اند و این نکته به این معنی است که آنها توانایی موفق شدن را دارند. اما همین مربی، اگر ورزشکارش تمام تلاش خود را انجام دهد و باز هم شکست بخورد، عصبانی نخواهد شد چرا که عدم موفقیت را در ارتباط با عدم کوشش ورزشکار نمی‌داند، به همین دلیل اسنادهای متفاوتی در شرایط یکسان شکست بیان می‌توان کرد (۲).

براساس نتایج پژوهش حاضر، مربیان ورزشکاران تیم‌های نخبه، در موقعیت‌های موفقیت‌آمیز، موفقیت ورزشکارانشان را بیشتر به شرایط و علل بیرونی و محیطی مربوط می‌دانند، همچنین موفقیت ورزشکارانشان را پایدار قلمداد می‌کنند و در نهایت این موفقیت را بیشتر مخصوص موقعیت‌های خاصی می‌دانند. در مقابل مربیان ورزشکاران تیم‌های زیرنخبه، در موقعیت‌های موفقیت‌آمیز، موفقیت ورزشکارانشان را بیشتر مربوط به خود فرد و درونی ذکر کرده‌اند. همچنین موفقیت ورزشکارانشان را ناپایدار بیان کرده‌اند و در آخر، این موفقیت را در همه جوانب و به طور کلی در زندگی فرد دانسته‌اند که در همه جنبه‌های زندگی وی تأثیر خواهد گذاشت. اکثر ورزشکاران ماهر دارای مرکز کنترل درونی هستند و برای عملکرد موفقیت‌آمیز یا توأم با شکست، خود احساس مسئولیت می‌کنند. از این‌رو لازم است که مربیان با شناخت کافی از بازیکنان در تقویت گرایش‌های درونی آنها تلاش کنند.

همچنین واکنش‌های عاطفی و هیجانی خاصی را در ورزشکاران ایجاد می‌کند. به واسطه نسبت دادن عدم موفقیت و شکست ورزشکار به فقدان کوشش و ابزار خشم و عصبانیت، مربی در ورزشکار احساس گناه ایجاد

می‌کند. این احساس گناه ناشی از اعتقاد به عدم تلاش، اغلب نیرویی برانگیزنده و مثبت برای تلاش‌های فرد در آینده است. از سوی دیگر، به واسطه نسبت دادن شکست به توانایی پایین و بیان همدردی مربی با ورزشکاری که شکست خورده است، به طور معمول در ورزشکار احساس شرمساری ایجاد خواهد شد و شرمساری نیروی برانگیزاننده مثبت نیست و آنچه حاصل چنین روندی است، هدایت ورزشکار به کناره‌گیری و درماندگی است (۲). همچنین مربی می‌تواند برای درک ورزشکار از توانایی خود موجب پایداری بیشتر در اجرای مهارت شود و از بازخوردهای کلامی برای ارتقای سطح انگیزشی استفاده کند و راهکارهایی برای کاهش موقعیت‌های شکست و افزایش راه حل پیروزی‌ها بیندیشد و این بازخوردها را از طریق فرایندهای اسنادی به بازیکنان منتقل کند (۱).

شاید بتوان دلایلی را برای توجیه تفاوت بین اسنادهای ورزشکاران و اسنادهای مربیان از ورزشکارانشان در مواجهه با موقعیت‌های موفقیت‌آمیز و شکست بیان کرد که عبارتند از: سطح انگیزه ورزشکار و هدفهایی که مورد توجه قرار می‌دهد و حتی تصور وی از شکست و پیروزی و عقاید مربیان در این مورد سطح انگیزه و اهداف متفاوت، ممکن است یکی از علل تفاوت بین سبک‌های اسنادی ورزشکاران و مربیان باشد. حتی میزان تحصیلات هم می‌تواند از اختلاف انتظارات در مورد مواجهه شدن با شکست و پیروزی نسبت به دیدگاه ورزشکاران و مربیان متفاوت باشد. برخورد‌های متفاوت و مسئولان با مربیان و ورزشکاران نیز می‌تواند بر اسنادهای ورزشکاران تأثیر بگذارد، چرا که اگر ورزشکار بیشتر علل شکست را برعهده دیگران و شرایط بیرونی ببیند تا ضعف خود، از لحاظ وجدان روحی آسوده‌تر است و با جوابی دندان‌شکن که حریف قوی بود یا شرایط ناعادلانه بد، از زیر بار مسئولیت شکست می‌پرهیزد. از دلایل دیگر این تفاوت می‌توان به تفاوت سنی ورزشکاران و مربیان اشاره کرد، چرا که شاید وجود اختلافات سنی بین ورزشکاران و مربیان، دیدگاه آنها را نسبت به موفقیت و پیروزی تغییر داده و موجب تفاوت اسناد و توجیه موفقیت و شکست از دید این دو قشر جامعه ورزشی شده است (۴).

باتوجه به نتایج پژوهش حاضر به مربیان پیشنهاد می‌شود تا توانایی‌ها و محدودیت‌های ورزشکاران خود را بشناسند تا انتظارات واقع‌بینانه‌تری نسبت به عملکرد آنها داشته باشند. همچنین ناتوانایی‌های ورزشکاران را برایش برجسته نکرده و وی را به دلیل شکست‌هایش سرزنش نکنند، بلکه باید ورزشکاران را به تلاش بیشتر و بروز تمام توانایی‌ها در مسابقات تشویق و ترغیب کنند. همچنین باید به تفاوت‌های جنسیتی (که از محدودیت‌های تحقیق حاضر بوده است) پرداخته شود تا مشخص شود در بین زنان سبک‌های اسنادی چگونه است.

منابع و مأخذ

۱. جنتی، معصومه. (۱۳۸۸). "مداخلات بازخوردی اسنادی در انتظارات خودکارآمدی، ابعاد اسنادی و نتایج عملکرد". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران، صص: ۱۷-۱۹.
۲. خداوردی، علی اصغر. (۱۳۸۳). "بررسی و مقایسه اسنادهای علی در دانشجویان دختر و پسر ورزشکار و غیرورزشکار پس از موفقیت و شکست". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، صص: ۳۶-۴۰.
۳. سرای زاده، کورش. (۱۳۸۷). "بررسی رابطه اضطراب و سبک‌های اسنادی با پیشرفت تحصیلی در کودکان ۹ تا ۱۲ ساله شهر تهران". پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، صص: ۱۵-۱۰.
۴. عطاردی، علیرضا. لطفی، غلامرضا. متقی، محمودرضا. دائمی، عباس. روحانی، زهرا. (۱۳۹۰). "بررسی رابطه اضطراب مریبان با اضطراب و عملکرد بازیکنان فوتسال شهرستان گناباد". نشریه افق دانش. فصلنامه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی گناباد. دوره ۱۷، شماره ۵۸، صص: ۶۵-۱۳.
۵. کدیور، پروین. (۱۳۷۴). "سبک‌های اسنادی و اهمیت آن در بهداشت روانی". مجله روانشناسی و علوم تربیتی، سال اول، شماره ۲، صص: ۸۰-۷۵.
۶. لیبونس، آرنولد. (۱۳۹۱). "آشنایی با روانشناسی ورزشی". ترجمه محمد خیبری و محسن پورمنتی. انتشارات حتمی، تهران، صص: ۳۳-۳۵.
۷. محمدزاده، حسن. (۱۳۸۴). "بررسی سبک‌های اسنادی دانشجویان ورزشکار و غیرورزشکار در موفقیت و شکست در تکالیف شناختی". نشریه المپیک، سال سیزدهم، شماره ۱، صص: ۹۷-۱۰۶.
۸. مرادی، افسانه. بهرامی احسان، هادی. (۱۳۹۰). "مقایسه ویژگی‌های شخصیتی، راهبردهای مقابله‌ای و سبک‌های اسنادی بین بیماران وابسته به مواد افیونی و افراد سالم". توانبخشی، ۱۲ (۵)، صص: ۱۸-۸.

۹. ملکی، بهنام، محمدزاده، حسن، سیدعامری، میرحسن. زمانی ثالث، سیدحجت. (۱۳۹۰). "بررسی رابطه عزت نفس و انگیزش پیشرفت در ورزشکاران موفق و ناموفق استان آذربایجان غربی". پژوهش در علوم توانبخشی: ۷ (۱). صص: ۱۰ - ۱.
۱۰. مهبودی، مسعود. (۱۳۷۸). "مقایسه سبک اسناد علمی زنان ویژه (روسی) بازداشت شده با زنان عادی". پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، صص: ۳۱-۲۷.
11. Browley, L. R. (1984). "Unintentional egocentric biases in attributions". *Journal of Sport Psychology*. 6, pp:264-278.
12. Deveonport, T.J. (2006). "Perceptions of the contribution of psychology to success in elite kickboxing". *Journal of Sports Science and Medicine*. pp:99-107.
13. Foll, L., Rasclle, D. Hoggins, O. N. C. (2008). "Attribution feedback induced changes in functional and dysfunctional attributions, expectations of success, hopefulness, and short – term persistence in a novel sport". *Psychology of Sport and Exercise*. 9.pp: 77-101.
14. Forsyth, D. R. McMillan, J. H. (1990). "The attribution, effect and expectations': a test of wieners three dimensional model". *Journal of Educational Psychology*, 73, pp:393-401.
15. Ghasemi, N. Fathi – Ashtiani, A., Raeesi, F. (2009). "Attribution styles and converging – diverging learning styles in depressed and non – depressed students". *Journal of Behavioral Sciences*: 3 (2). pp:105-111.
16. Grove, J. R. Hanrahan, S. J. Mc Inman, A. (1991). "Success / Failure bias in attributions a across involvement categories in sport". *Personality and social psychology butlletin*. 17, pp:93-97.
17. Kimiaee, S. A., Gharib, S. (2009). "Relationship between learning strategies and attribution styles in students". *Journal of Behavioral Sciences*, 3 (2). pp:99-104.
18. Lopez, T. F., Martin, I., Fuent, D. L. I., Godoy, J. F. (2000). "Estilo atribucional autocontrol y asertividad come predictors de La severidad Del consume de drogas". *Psichthema*. 12: pp:331-334.

19. Rosenbaum, M. (1999). "**Learned optimism**". Knopf Pub. USA.pp:97-105.
20. Rowold, J. (2006). "**Transformational and transactional leadership in martial arts**". Journal of applied sport psychology. 18 (4). pp:312-325.
21. Singer, R. N. Murphy, M., Tennant, L.K. (1993). "**Handbook of research and sport psychology**". The International Society of Sport Psychology.pp:151-158.
22. Slavin, R. E. (1986). "Educational psychology: theory into practice". John Hopkins university press, New York.pp:66-69.
23. Terry, D. (1994). "**Determinants of coping the role of stable and situational factor**". Journal of personality and social psychology, 66. pp:895-910.
24. Weiner, B (1985). "**An attribution theory of achievement motivation and emotion**". Psychological review. 92: pp:548-573.

